

Boží všudypřítomnost

Rožnov, Střítež: 7.8.2016

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Ž 139, 1 – 16

Text: Ž 139, 23 – 24

Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid, hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě ved'

„Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě. Víš o mně, at' sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat. Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím, všechny moje cesty jsou ti známy.“ Možná, že na někoho z vás působí tento žalm tísnivě. Když si představím, že Pán Bůh o mně všechno, ale úplně všechno ví, at' sedím nebo stojím, at' chodím nebo ležím, že on zná mé myšlení a každé moje slovo ještě dřív, než je vyslovím, není to zrovna příjemný pocit. Bůh - Všeměd, nic mu neunikne, nikam se před ním neschovám, neuniknu mu vzdáleností, neztratím se mu v temnotě, nezmlizím před ním do zapomnění. Když jsem byl letos na dovolené, mohl jsem vidět, jak nad pláží, kde jsme se koupali, přelétal rádiem řízený dron s kamerou a patrně všechno fotografoval. Člověk měl při tom takový velmi nepříjemný pocit cizího špehování. A tak nějak si lidé představují i Pána Boha. V Německu prý před časem vyšla kniha popisující, jak na její autory působila v nejtěplejším dětství představa Boha. Opakovaně se v jednotlivých příspěvcích objevuje vzpomínka na „zlé Boží oči, které všechno vidí a všechno sledují“. Když to takto chápeme, pak je to opravdu pomyslením nepříjemné, neboť každý z nás má něco, co utahuje před lidmi, i těmi nejbližšími, ano i sám před sebou; kolikrát se vám už stalo, že jste byli rádi, že lidé kolem vás nemohou vidět, co se právě odehrává ve vaší mysli... Každý z nás má své tajné úkryty, své rezervace, svá doupatá, kam nikoho nepustí, kam zalézá, když je v duši zraněný, pokořený anebo zahanbený a za těmito zavřenými dveřmi se vzpomíná.

Ale Pánu Bohu nepřibouchneš dveře, slyšíme z tohoto žalmu, žádná tma mu není dost temná, žádná vzdálenost dost vzdálená, aby tam nemohl proniknout jeho pohled nebo jeho dlaň. Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří? ptá se žalmista. Noc jako den svítí, temnota je jako světlo.

Ale tady si musíme povšimnout, že ten žalm nemá úzkostnou notu. Žalmista to všechno vyznává sice s úžasem, ale ne s úzkostí. Tento žalm není ze žalmů naříkavých, patří mezi žalmy oslavné, říkáme jim doxologie. Žalmista tu žasne: Nad mé chápání jsou tyto divy, jsou nedostupné, nestačím na to, říká. Když jsme se na táboře s dětmi modlili, vysvětloval jsem jim, že v dávných dobách bylo pro lidi těžší věřit, že Bůh slyší naše modlitby. Ale dnes, v době mobilů, facebooku a celosvětových sítí taková modlitba už prakticky žádný zázrak není.

U žalmisty je ale důležité to, že on to trvalé Boží naslouchání a dohled nevnímá negativně jako odposlech či nepatřičné špehování. On si na to nestěžuje, nepůsobí to v něm žádnou trému. Jak je to možné? Že by si byl sebou tak jist, tak jistý svou bezúhonností, tak jistý, že nemá před Bohem co skrývat? Tomu se nám nechce věřit. A ani tomu věřit nemáme, závěrečné verše vypovídají o něčem zcela jiném než o sebejistotě: Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid, hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě ved'! Takto by přece neprosil někdo, kdo by si byl sám sebou jist!

A nejen to. Žalmistovo vyznání vyrůstá z přesvědčení, že Bůh je vždycky a všude přítomný jako ten, kterého je možno oslovovat, kterému je možno říkat TY. Nemusíš o něm meditoval, jako by byl někde daleko předaleko, nedostupný a nepřístupný. Jsou takové žalmy. Třeba třináctý: „Hospodine, dokud tvář svou skrýváti budeš přede mnou?“ Ten dnešní žalмовý text je psán na jinou notu: Ty, Hospodine, jsi vždycky a všude blízko, blizoučko. Tak blízko, že k tobě mohu mluvit a oslovovat tě důvěrně, říkat ti TY. Jeden ze současných teologů při výkladu tohoto žalmu však popisuje lidskou zkušenost ještě jinak: Říká: „Kdybychom my dnes psali podobný žalm, tak by nejspíš zněl asi takto: „Nikdo se o mě nezajímá, nikdo mě skutečně nezná. At' sedím nebo stojím, at' chodím nebo ležím, nikdo o tom neví. Každému je to jedno. Chci něco říci, ale nikoho to vlastně nezajímá.“ Je to jistě nadsázka. Jistě jsou taky lidé, zvláště na vesnici, které naopak velmi zajímá, co děláš, co říkáš, cos kdysi dělal a říkal, komu jsi to říkal a proč jsi to říkal, kteří se kochají zaručenými informacemi, kudy chodíš, kam chodíš,

s kým chodíš a co přitom děláš. Ale nevím nevím, jestli právě s těmito lidmi bychom byli rádi v tak důvěrném rozhovoru, jako to činí žalmista s Bohem. Zda bychom tyto lidi tak důvěrně a vděčně oslovovali zájmenem TY. V celém tomto žalmu je však zájmeno TY nejdůležitějším slovíčkem. Ty, Hospodine. Ty, nikdo jiný. Jsou věci, které o mně druzí lidé nevědí. Jsou věci, které pořádně nevím ani já o sobě, říká Augustin ve svých Vyznáních. Ty to však víš. Ty o mně víš, i kdybych si ustlal v hrobě, v podsvětí, ano i ve tmě nejčernější a v jámě nejhlubší, kam jsem upadl pro svou nemoudrost, ano i v pekle, kam si dláždím cestu dobrými předsevzetími. Není místa tak odlehlého, není tmy tak černočerné, že bys tam netrefil a nedosáhl. A až budu někde beze svědků umírat — i tehdy budeš se mnou, až už nebude človíčka, který by si vzpomněl a přinesl mi kytíčku na hrob - ještě i tehdy budu v tvé paměti.

A náhle, z temnoty smrti, přeskočí žalmistův pohled do temnoty před zrozením: „Tys to byl, kdo vytvořil mé ledví, v životě mé matky jsi mě utkal.“ Tu je vyjádřeno něco velmi zvláštního: Ne teprve, když jsem si tě uvědomil, ale ještě dříve, než jsem vůbec nabyl vědomí, a stejně tak i poté, co jsem vědomí ztratil, ty jsi a zůstáváš TY. Nejsi výplodem mé mysli, mé náboženské potřeby, mé neuspokojené touhy – v tom případě by ses musel se mnou zrodit a se mnou umřít. Už sto padesát let se nás někteří myslitelé snaží přesvědčit, že Bůh je jen obraz naší mysli, výtvar naší fantazie, naší neuspokojené touhy. Žalmista však vyznává něco jiného a zpívá jinou píseň. Bůh není žádná subjektivní ani virtuální realita.

Ale stejně ta otázka z úvodu zůstává. Copak Bůh není také naším soudcem, který na nás zkoumavě hledí? Jistěže je i soudcem a ví to i žalmista. Hledí na nás a soudí nás. Nedívá se na nás pouze jen tak dobrácky, ať děláme, co děláme. To by jistě nebyl projev lásky a zájmu, ale lhostejnosti, možná až škodolibosti. Ne, Bůh není takový dobrácký dědeček, on nepozoruje s věčným úsměvem naše pády a úteky, on hodnotí, posuzuje, soudí a rozsuzuje. Zůstává naším soudcem. A žalmista v závěru tohoto žalmu přímo prosí, aby Hospodin byl a zůstal jeho soudcem: Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid. Jiný žalmista přímo volá a žadoní: Sud' mě, ó Bože! (Ž 43) Na tomto soudu se nic neutají. Ale bude to jeho soud. Mne v poslední instanci bude soudit on, nikdo jiný. Zatím mě soudí, posuzují lidé a nemůže to být jinak. Zatím mě soudí i mé vlastní svědomí. Ani to nemůže být jinak. Ale nad to a mimo to existuje soudní instance, která nepatří žádnému člověku, ani mně samotnému, nýbrž Hospodinu, kterého oslovuji jako TY. A on svůj soud svěřil svému Synu, tedy soudí mě ten, který o mě zápasil, který za mne zemřel na kříži, pro mne vstal z mrtvých, ten soudce nejspravedlivější a nejmilosrdnější. V lidových představách přžívá Boží soud jako místo hrůzy a děsu, den hněvu – jistě i právem, protože je to soud a může skončit i takovým způsobem. Ale jsou známy i situace, kdy tento soud Boží se pro člověka stal zdrojem naděje a posily, a nebylo to jen u Jana Husa, který svou při předal „soudci nejspravedlivějšímu“, Ježíši Kristu. Byly i chvíle méně dramatické, všednější, kdy si lidé říkali, když jsme si my říkali: Vyzpytuj mě, Bože, ty znáš mé srdce, ujmi se soudu nade mnou ty sám a nikdo jiný.

A tento soud už probíhá, probíhá neděli co neděli, když se zvěstuje Boží slovo, jež odhaluje naše iluze, spaluje, co životu škodí a uvádí nás na cestu pravdy. Je to soud nápravy, nikoli pomsty. I proto si s žalmistou přejeme, aby nám Hospodin byl a zůstal blízko v každé chvíli a na každém místě.

Modlitba: *Vyzpytuj mne, Bože silný, a poznej srdce mé; zkus mne, a poznej myšlení má. A popatř, chodím-liť já cestou odpornou tobě, a veď mne cestou věčnou. Amen.*

Přímlyvná modlitba: *Bože, náš soudce, dal jsi zvěstovat v Kristu spasení. Pozvedáš všechny, kdo ve tvém slovu rozpoznali příležitost záchrany. Prosíme, dej nám na tento dar pobohově odpovídat. Dej nám prozíravost ve věcech tvého království. Ať své rodiny spravujeme podle tvého práva a soudu. Ať neutrácíme čas svého života v marnosti. Ať se naše děti naučí rozlišovat pravý život od pouhé povrchnosti. Ať ti, kteří jsou unavení a skleslí, ať jsou povzbuzováni k nové rozhodnosti. Ať nikdo už neodkládáme příležitost ke smíření, obnově věrnosti a k lásce. Ať je tvá církev v tomto posledním čase naplněna strážlivou rozhodností, aby dosvědčovala na všech místech tvé evangelium každému člověku. Ať se kazatelé a presbyteri sboru nelekají odpovědného poslání, kterým nás pověřuješ ke službě evangeliu. Prosíme za lidi, kteří se ocitli v nějaké mezní situaci: proměň jejich nouzi v počátek nového života. Shlédni na zemi a přijď se svým královstvím skrze Krista, našeho Pána. Amen.*